

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Fakültə: İqtisadiyyat və Menecment Fakültəsi

Kafedra: Sənaye iqtisadiyyatı və menecment

İxtisas: 050405-Sənayenin təşkili və idarə edilməsi

Qrup: 799.3

SƏRBƏST İŞ №8

Fənn: Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər

Mövzu: İşçi qüvvəsinin beynəlxalq miqrasiyasının ölkə iqtisadiyyatlarına təsiri

Tələbə:

Əliyev Pərviz

Rəhbər,dosent:

T.Q.Əliyev

BAKI 2016

İşçi qüvvəsinin beynəlxalq miqrasiyası mürəkkəb və birmənalı olmayan bir proses olduğundan əmək resurslarını idxal və ixrac edən ölkələrin iqtisadi və sosial inkişafına həm müsbət, həm də mənfi təsir göstərə bilər.

Xarici işçi qüvvəsindən istifadə *immigrasiya ölkələrinə* əhəmiyyətli *müsbətnəticələr* əldə etməyə imkan verir:

- yüksək mobilliyə malik işçi qüvvəsinin idxalı nəticəsində ölkə iqtisadiyyatında struktur (sahəvi və regional) dəyişikliklər yüngülləşir;
- immiqrantlar adətən əmək resurslarının gəncləşməsinə səbəb olur, çünki adətən əhalinin daha mobil və daha əmək qabiliyyətli hissəsi miqrasiyaya cəlb edilir;
- işçilərin və mütəxəssislərin tədrisinə və ixtisaslarının artırılması üçün lazım olan vəsaitlərə qənaət edilir;
- immiqrantlar daxili bazarın həcmi genişləndirir və onların istehlak məqsədi ilə istifadə etdikləri vəsait ölkə iqtisadiyyatının inkişafına yönəldilir, onların banklardakı hesablarında toplanan vəsaitləri isə əlavə yığım mənbəyi kimi çıxış edir;
- xarici işçi qüvvəsinə çəkilən xərc yerli işçi qüvvəsinə çəkilən xərcdən aşağıdır ki, bu da firmaya əmək haqqı xərclərini aşağı salmağa imkan verir;
- immiqrantlar əmək haqqlarının bir hissəsini vətənlərinə köçürürlər ki, bu da onların işlədikləri ölkədən onların mənsub olduqları ölkəyə əmtəə ixracı üçün şərait yaradır.

Bununla yanaşı, bu proses *immigrasiya ölkələri* üçün bir sıra *problemlər* də yaradır:

- işçi qüvvəsinin təklifinin artması və iş yerlərinin məhdudluğu səbəbindən milli əmək bazarında vəziyyət pisləşir;
- əmək bazarında işçi qüvvəsinin təklifinin artması nəticəsində milli işçi qüvvəsinin dəyərinin aşağı düşməsi baş verir;
- yerli əhali və immiqrantlar arasında münaqişələr üçün zəmin yaranır.

İmmiqrasiyanın iqtisadi effektlərini çox zaman mənfi təsvir edirlər və əsasən də iş yerlərinin azalmasını və yerli əhali arasında işsizliyin artmasını qeyd edirlər. Lakin bu problemi inkar etmədən qeyd etmək lazımdır ki, immiqrantlar özləri ilə yeni təcrübə, bilik və bacarıqlar gətirirlər. ABŞ, Kanada və Avstraliya immiqrasiya nəticəsində yaranmış ölkələrdir.

İmmiqrantlar ayrı-ayrı sahələrin iqtisadi inkişafına dinamizm gətirirlər. Nümunə kimi, İndoneziya və Malayziyada olan çinli sənaye işçilərini, Kanadada fəaliyyət göstərən Honq-Konqlu sahibkarları, Afrikada olan hind və livan

biznesmenlərini, İran körfəzinin neft hasil edən ölkələrində işləyən İordan və Fələstin fəhlələrini göstərmək olar.

Bundan əlavə immiqrantlar yerli əhalinin çalışmaq istəmədikləri sahələrdə işləyirlər. Türkiyə və Şimali Afrikadan olan qeyri-ixtisaslı işçilər Almaniyaya və Fransaya olan immiqrasiyanın 60-80%-ni təşkil edir. Malayziyada indoneziyalılar, Argentinada boliviyalılar ağır işləri yerinə yetirirlər.

Bir sıra ölkələrdə əhəmiyyətli ixrac gəlirini təmin edən sahələr immiqrantlar olmadan fəaliyyət göstərə bilməzlər. Nümunə kimi, Cənubi Afrika Respublikasında dağ-mədən sənayesini, Dominikan Respublikası, Malayziya və İspaniyada kənd təsərrüfatı plantasiyalarını, Malayziyada kauçuk və rezin sənayesini göstərmək olar.

İşçi qüvvəsinin beynəlxalq miqrasiyasının *emiqrasiya ölkələri* üçün təsiri də birmənalı deyil. *Müsbət təsirlər* kimi aşağıdakıları qeyd etmək olar:

- emiqrasiya milli əmək bazarında mövcud olan gərgin vəziyyəti yüngülləşdirir;
- xaricdən ölkəyə daha təhsilli və ixtisaslı işçilər qayıdırlar;
- xaricdən valyuta köçürmələri ölkə gəlirinin vacib mənbəsinə çevrilir;
- vətənə qayıdan zaman miqrantlar özləri ilə maddi dəyərlər və yığımlar gətirirlər ki, onların da həcmi ümumilikdə pul köçürmələrinin həcminə bərabər olur.

Mənfi amillər kimi isə aşağıdakıları göstərmək olar:

- ölkə əmək qabiliyyəti yüksək olan əmək resurslarının bir hissəsini itirir ki, nəticədə də əmək resurslarının yaşlaşması baş verir;
- ümumi təhsil və peşəkar hazırlığına xərclənən vəsaitlər itirilir;
- “beyin axını”, yəni yüksək ixtisaslı işçilərin və elm adamlarının xaricə axını baş verir.

Emiqrasiya əmək resurslarından bol olan ölkələrin iqtisadiyyatına əhəmiyyətli müsbət təsir göstərir. Belə ki, işçi qüvvəsinin xaricə axını işsizliyin həcmi azaldır. 1970-ci illərdə işsizlikə mübarizə proqramını işləyən Misir hökuməti ora xüsusi olaraq İran körfəzi ölkələrinə emiqrasiyanın stimullaşdırılması tədbirini salmışdı. Puerto-Rikoda qəbul edilən minimum əmək haqqı barədə qanun işçi qüvvəsinin ən azı 1/3-nin ABŞ-a emiqrasiya edəcəyindən çıxış edirdi.

“Beyin axını” özlüyündə əksər inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün ciddi problemdir. Lakin əksər hallarda ölkənin iqtisadi vəziyyəti düzəldikcə “beyin axını” dayanır. Məsələn, hind alimləri bir neçə il yüksək texnologiyalarla məşğul olan ABŞ şirkətlərində çalışandan sonra öz ölkələrinə qayıtmış, yeni kompüter proqramlarının yaradılması üzrə Hindistan sənayesinin əsasını qoymuşlar.

Ədəbiyyat Siyahısı

1. A.İ.Orucov, C.H.Kərimov. Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər. Dərs vəsaiti. Bakı, 2008, 462 səh.
2. G.Gəncəliyev. Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər: müasir vəziyyəti və inkişaf problemləri. Bakı, 2005.
3. Kitab.az